

Motion till riksdagen 2025/26:3732

av Åsa Westlund m.fl. (S)

Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2026 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva en rättvis klimatomställning för vanligt folk i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta kraftfulla åtgärder för att ställa om till ett fossilfritt välfärdsland i linje med Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med en strategi för att Sverige ska klara klimatmålen till 2030 och nettonollutsläpp till 2045 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa det klimatpolitiska ramverket och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera det klimatpolitiska ramverket med sektorsvisa omställningsplaner som utvärderas löpande och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskningens betydelse för att öka tempot i den gröna omställningen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för en ambitiös och effektiv klimatpolitik i EU och internationellt i linje med Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en europeisk klimatpolitik som förenar effektiv omställning, social rättvisa och framväxten av nya jobb och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för ett bindande utsläppsmål i EU om minst 95 procents minskning av koldioxidutsläppen till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det nya utsläppshandelssystemet ETS2 och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet med klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för investeringar och reinvesteringar i va-nätet och undanröja väsentliga hinder och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera ekodesign av vattenprodukter inom ramen för EU:s gröna omställning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att justera subventionsgraden i rotavdraget till förmån för ett förhöjt rotavdrag för energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att nyttja byggnadstaken bättre för elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken för jordbruket för att underlätta klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klimatsäkring av strategisk infrastruktur och byggnader och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en försäkringslösning som säkerställer att fastighetsägare och boende i områden med stor risk för översvämningar och andra extremväder även fortsättningsvis har möjlighet att teckna en försäkring som man har råd med och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera klimatanpassning i det klimatpolitiska ramverket och klimatlagen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka insatserna för forskning, samordning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och skapa stabila förutsättningar för Klimatklivet för att underlätta klimatomställning för vanligt folk och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och utveckla Industriklivet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera, förenkla och skynda på tillståndprocesser med fortsatt höga miljökrav och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra ändringstillstånd till huvudregel i miljötillståndprocesser och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tidigare kommunalt ställningstagande för vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kommuners incitament att medverka till utbyggd vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja och påskynda öppnandet av nya gruvor i Sverige med fortsatt hänsyn till skydd av miljön och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga bestämmelser som gör det möjligt att finansiera och planera för framtida restaurering av de områden som blivit påverkade av gruvverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla klimatdeklarationer för byggnader i koldioxidupptagande material för att bidra till ökat upptag av koldioxid och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att standardisera metoder för att bedöma effekterna av markanvändningsförändringar på nettoupptaget av koldioxid och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att återställandet och anläggandet av våtmarker intensifieras och att miljöhänsyn tas vid eventuell exploatering och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligare bör redovisa både Sveriges skogliga naturtillgångar och träprodukters kolinlagring gentemot EU och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skynda på utbyggnaden av laddinfrastruktur i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett system med stöd till elbilsleasing för att göra elbilen tillgänglig för vanligt folk i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny modell för inblandning av biodrivmedel enligt ”Sverigebränslet” och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU fortsätter att skattemässigt gynna biodrivmedel och biogas framför fossila alternativ, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer hållbara bränslen till flyget och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att främja elflyg och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ställa om till fossilfri sjöfart och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på med full kraft inom EU för skärpta kemikalielagar och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att verka för en skyndsam implementering av EU:s kemikaliestrategi och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en internationell expertpanel för kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Kemikalieinspektionens tillsyn av produkter som vi dagligen kommer i kontakt med, inte minst de som importeras, och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för att säkerställa att alla företag som säljer varor i EU också omfattas av

- produktsäkerhets- och miljölagstiftningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta systematiskt för att fasa ut PFAS inom alla användningsområden i dialog med industrin för att åstadkomma ett nationellt totalförbud mot PFAS-kemikalier så snart det är möjligt och tillkännager detta för regeringen.
 47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att säkerställa ett effektivt återställande av förorenade områden där förorenaren har betalningsansvaret, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera innovation och utveckling av nya saneringsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
 49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla företag i förlängningen måste ta fram resurssnåla produkter som är enkla att återanvända och återvinna för mer cirkulära materialflöden och tillkännager detta för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett utökat producentansvar för gamla mobiltelefoner och småelektronik och tillkännager detta för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett producentansvar för textilier i Sverige utan dröjsmål och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att producentansvaret för textilier ska utformas för att främja innovation, hållbara affärsmodeller och teknikutveckling och tillkännager detta för regeringen.
 53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ till en nationell plan för textilåtervinning tillsammans med kommuner, företag, välgörenhetsorganisationer och civilsamhälle och tillkännager detta för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge tydlig vägledning om insamling och hantering av textilier till kommuner och ideella aktörer och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att producentansvaret för verksamhetsavfall bör förtydligas, utvecklas och styras mer mot cirkularitet och tillkännager detta för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla förpackningar, även om de slängs, ska ingå i producentansvaret och tillkännager detta för regeringen.
 57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla som sätter en förpackning på marknaden ska betala förpackningsavgift och tillkännager detta för regeringen.
 58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa kvotplikt och stimulans på återvunnet material i vissa byggprodukter vid upphandling av nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
 59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återanvänt material ska kunna användas vid hållbart byggande av bostäder och tillkännager detta för regeringen.
 60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.

61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över definitionen av avfall för att lättare kunna få avfall att bli nyttiga resurser och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid en framtida skatteöversyn ta hänsyn till övergången från ett linjärt synsätt till ett cirkulärt och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda utformningen av regelverk som främjar innovation, nya affärsmodeller och teknikutveckling inom cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att offentliga upphandlingar minskar utsläppen och främjar cirkulära lösningar och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att integrera cirkulär ekonomi i skola och utbildning och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samarbetsmodeller mellan stat, industri och universitet för att främja cirkulär ekonomi och hållbar innovation och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta kraftfulla åtgärder för att bekämpa avfallsbrottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera den uppsökande tillsynen mot misstänkt olaglig avfallshantering och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att stärka miljötillsynen och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt kontantförbud för handel med järn- och metallavfall och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att införa brottsrubriceringen ”synnerligen grovt miljöbrott” och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökad cirkularitet i gödselanvändningen och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av kalkning så att våra sjöar och vattendrag förblir livskraftiga ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kamerabevakning på fiskefartygen i kombination med fler fysiska besök från kontrollmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa spridningen av mikroplaster till haven bl.a. genom att minska användningen av fossil plast och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förena höga miljökrav med fungerande förutsättningar för framtidens småskaliga vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.

78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trygga en säker dricksvattenförsörjning genom att stärka det lagliga skyddet för våra dricksvattentäkter och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige snabbt bör implementera EU:s nya avloppsdirektiv för att förbättra avloppsvattenreningen och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för skötsel av naturreservat, nationalparker, vandringsleder m.m. och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stärka arbetet med skydd och skötsel av värdefull natur och tillkännager detta för regeringen.
83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter på både land och vatten samt beteckna nya sådana arter och tillkännager detta för regeringen.
84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en långsiktig miljöövervakning genom exempelvis nya metoder för övervakning och mätning av biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

Anslagsförändringar, sammanfattning

- Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur tillförs totalt 1,14 miljarder kronor mer än regeringens förslag.
- Anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur tillförs 100 miljoner kronor, för skötsel av naturreservat, nationalparker, vandringsleder med mera.
- Anslag 1:10 Klimatanpassning tillförs 100 miljoner kronor, för stöd till implementering av klimatanpassningsåtgärder.
- Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö tillförs 35 miljoner kronor, för exempelvis bekämpning av invasiva arter och kameraövervakning på fiskefartyg.
- Anslag 1:14 Skydd av värdefull natur tillförs 300 miljoner kronor, för kompensation till skogsägare vid avsättning av skyddsvärd skog.
- Anslag 1:18 Industriklivet tillförs 500 miljoner kronor för att utveckla Industriklivet och stödja industrins omställning.
- Anslag 1:21 Sociala klimatfonden tillförs 100 miljoner kronor, för att fler ska kunna ställa om till elbil.

Anslagsförslag för 2026 för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Naturvårdsverket	787 432	±0
1:2 Miljöövervakning m.m.	407 714	±0
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 803 335	100 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	813 818	±0
1:5 Miljöforskning	93 825	±0
1:6 Kemikalieinspektionen	340 325	±0
1:7 Avgifter till internationella organisationer	329 431	±0
1:8 Åtgärder för minskade kväveutsläpp till luft i jordbrukssektorn	100 000	±0
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	336 986	±0
1:10 Klimatanpassning	89 500	100 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 388 565	35 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	163 450	±0
1:13 Internationellt miljösamarbete	57 400	±0
1:14 Skydd av värdefull natur	1 185 500	300 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	373 373	±0
1:16 Klimatinvesteringar	4 490 000	±0
1:17 Klimatpremier	2 703 000	±0
1:18 Industrikivet	653 000	500 000
1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	115 000	±0
1:20 Driftstöd för bio-CCS	1 714 000	±0
1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden	400 000	100 000
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	139 279	±0
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 140 408	±0
Summa	19 625 341	1 135 000

Kraftfull politik för en bättre framtid

Klimatförändringarna utgör ett av de största hoten mot vårt samhälle. Miljontals människor drabbas runtom i världen av att polarisar smälter och havsnivåer stiger. På vissa håll svämmar samhällen över till följd av skyfall och stormar. På andra håll råder värmeböljor och torka som ökar risken för skogsbränder och vattenbrist. Dessa förändringar får allvarliga konsekvenser för människors liv och hälsa. Därtill utgör de ett hot mot viktiga arter, livsmiljöer och hela ekosystem.

Sverige är inget undantag. Vi har på nära håll sett hur svenska samhällen skadats av översvämningar, skyfall och skogsbränder. Vår livsmedelsförsörjning har påverkats med minskade skördar, och detta har lett till höjda matpriser för svenska konsumenter.

Vår miljö och natur är också under hård press. Sverige har länge kännetecknats av de klara sjöarna, fiskrika kusthaven och den rena naturen. Men det är inget vi längre kan ta för givet. Övergödning, överfiske och nedskräpning utgör allvarliga hot mot dessa

viktiga resurser. Även den biologiska mångfalden och våra ekosystem drabbas av miljöförstörelsen.

Men det går att vända utvecklingen. I vårt land finns den innovationskraft, de naturresurser, de entreprenörer och de yrkeskunniga arbetstagare som behövs för att leda utvecklingen även i framtiden. Genom att våra företag ligger i framkant i den tekniska omställningen – och genom en aktiv närings- och regionalpolitik som ger förutsättningar för företag och jobb i hela landet – kan vi öka vår levnadsstandard, förbättra vårt välstånd, trycka tillbaka arbetslösheten och samtidigt nå målet om att bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer.

Bland svenska folket finns ett starkt stöd till en rättvis omställning. Att klara klimatet är vårt gemensamma ansvar, men klimatomställningen måste fördelas rättvist utifrån förmåga. Det kräver ett gemensamt grepp från samhällets sida för att se till att omställningen fungerar för vanligt folk i hela landet.

Med en rättvis klimatomställning och en stark miljöpolitik skapar vi många nyttor, med alltifrån nya gröna jobb och industrier till grönare städer och landsbygder med högre livskvalitet.

Med en kraftfull politik på flera håll kan vi hejda klimatkrisen och rädda vår miljö och natur. För att lyckas måste vi snabbt minska utsläppen av växthusgaser och samtidigt rusta samhället för att stå emot de konsekvenser som redan följer av klimatförändringarna. Vi behöver sätta stopp för utsläpp av skadliga kemikalier och fossil plast i våra vattendrag och marker. Samtidigt måste vi ställa om från ”slit och släng” till en cirkulär ekonomi där resurser tas till vara. Vi måste också skydda och vårda värdefull natur, stärka ekosystemen och värna allemansrätten och friluftslivet. På så sätt lägger vi grunden för en morgondag där barnen kan växa upp fria från gifter, med frisk luft och vatten samt stabila klimatsystem som grund för jämlika, fria liv.

Ökad takt i klimatomställningen

För att begränsa klimatförändringarna är det av stor betydelse att Sverige ambitiöst bidrar till att uppfylla de internationella målen i Parisavtalet. En viktig del i detta är att leva upp till våra nationella mål såväl som våra åtaganden inom EU.

I många år har Sverige haft ledartröjan i klimatomställningen. Det har inte bara resulterat i minskade utsläpp, utan också i nya jobb, tillväxt och stärkt konkurrenskraft. Det har också stärkt vår trovärdighet i förhandlingar inom EU och internationellt. Vi har tjänat på att ligga i framkant.

Men SD-regeringen tar Sveriges klimatarbete från toppbetyg till bottenskrap. För första gången på 20 år ökar nu utsläppen istället för att minska. År 2024 ökade utsläppen med hela sju procent jämfört med 2023.

Från att ha legat på en andraplats under den tidigare socialdemokratiska regeringen har Sveriges klimatpolitik rasat ner till plats 41 bland världens länder i Climate Change Performance Index (CCPI). Vi ligger nu efter oljelandet Kazakstan. Nu är Sverige också på väg att missa alla våra klimatåtaganden både nationellt och i EU. Det riskerar att kosta oss mångmiljardbelopp i form av EU-böter och utsläppskrediter – en springnota som regeringen lämnar över till svenska folket att lösa. Det är oacceptabelt.

SD-regeringen skjuter klimatpolitiken framför sig genom att i ett sent skede tillsätta den så kallade Styrmedelsutredningen (dir. 2024:98), som först 2026 ska presentera sina

förslag. Men med nuvarande tempo riskerar hela mandatperioden att gå förlorad. Det innebär en skuld av utsläpp som blir dyrare att betala i framtiden. Vi kräver därför att regeringen skyndsamt återkommer med förslag för att Sverige ska klara de uppsatta klimatmålen både nationellt och i EU.

I uppgörelse med sex andra partier har vi socialdemokrater banat en långsiktig väg för Sveriges klimatpolitik fram till 2045 med en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Men SD-regeringen väljer nu att köra över detta ramverk. Regeringen har presenterat en klimathandlingsplan som varken innehåller tillräckliga åtgärder för att minska utsläppen i närtid eller för att klara de uppsatta målen. Vi socialdemokrater står upp för det klimatpolitiska ramverket.

Utvecklandet av klimatsmart produktion och hållbara förädlingskedjor är en av våra mest centrala uppgifter de kommande åren. Här måste det offentliga och näringslivet dra åt samma håll. De långsiktiga planeringsmöjligheterna vad gäller den gröna omställningen måste förbättras. Vi vill därför komplettera det rättsligt bindande klimatpolitiska ramverket med sektorsvisa omställningsplaner, som utvärderas löpande. Det gör det tydligare för alla hur vi kan nå nettonollutsläpp till 2045. Ett mer konkret ramverk är särskilt viktigt för de sektorer som har långa investeringsperioder.

Forskning och innovation är en förutsättning för att motverka klimatförändringar, hantera deras följder och åstadkomma en framgångsrik klimatomställning. För att öka tempot i klimatomställningen krävs både ny kunskap, innovation och samverkan som omfattar hela samhället, inte minst eftersom klimatförändringarna påverkar förutsättningarna för de flesta sektorer. Vägen mot att bli världens första fossilfria välfärdsland går genom att både använda svenska styrkeområden för att med teknik, kunskap och innovation bidra till omställningen och utveckla forskningen kring hur en rättvis omställning kan åstadkommas och bördan ska fördelas rättvist och utifrån förmåga. Omställningen kommer att innebära fler jobb men inte alltid på samma plats. En rättvis omställning handlar därför om samhällsomställning. Vi socialdemokrater kan därför inte nog betona vikten av mer forskning och innovationer inom klimatområdet.

Klimatsamarbetet i EU och internationellt

När temperaturen och havsvattenytan stiger, när skogsbränderna blir fler och öknen breder ut sig, när glaciärerna smälter och den biologiska mångfalden drastiskt minskar i världen – då krävs ett EU som går i bräschen för en klimatpolitik som klarar av att minimera utsläppen till mitten av detta sekel. Ett EU som binder ihop utsläppsminskningar, miljöskydd och stärkt biologisk mångfald med ekonomisk utveckling, rättvis omställning och fler bra jobb blir en förebild för andra länder, som alla står inför samma svåra utmaning. Vi anser att Sveriges klimatpolitik är som mest effektiv när den går hand i hand med, och driver på för, en ambitiös och effektiv europeisk klimatpolitik.

Vi vill se en europeisk klimatpolitik som förenar effektiv omställning, social rättvisa och framväxten av nya jobb. Vi behöver därför hålla fast vid EU:s gröna giv, utsläppsmålen och klimatlagen. För att öka takten i utsläppsminskningarna behövs ett bindande utsläppsmål i EU om minst 95 procents minskning av koldioxidutsläppen till 2040.

EU:s utsläppshandelssystem får inte urvattnas. Genom att sätta ett pris på koldioxidutsläpp utgör utsläppshandeln ett kraftfullt verktyg för att styra mot klimativänliga lösningar. I januari 2027 träder det nya utsläppshandelssystemet ETS2 i kraft. Med den

snabba minskningen av utsläppstaket och med fler sektorer som omfattas är ETS2 av stor betydelse för att öka takten i omställningen. Samtidigt är det viktigt att regeringen presenterar konsekvensanalyser för hur förslaget påverkar jordbruks- och skogsbrukssektorn som på frivillig grund omfattas av förslaget.

Sverige och EU ska vara en stark röst i alla internationella klimatpolitiska sammanhang. Särskilt när andra stormakter lämnar eller ignorerar Parisavtalet ska EU ta ett större ansvar för att upprätthålla det, hitta nya partners och få fler länder och regioner att driva en ambitiös klimatpolitik.

Klimatanpassning

Till följd av klimatförändringarna ser vi nu väderfenomen som vi inte är vana vid. Skyfall, havsnivåhöjningar, hetta och bränder har blivit allt vanligare. Då krävs att vi som samhälle vidtar åtgärder för att stärka vår beredskap mot klimatförändringarnas extremväder.

Sverige har hittills haft svårt att ta höjd för de risker och kostnader som det förändrade klimatet för med sig. Det hjälper inte att SD-regeringen driver en politik som ökar klimatutsläppen. Dessutom har regeringen skurit ned på stödet för klimatanpassning med 50 miljoner kronor sedan den tillträdde.

Sverige behöver sätta in åtgärder för klimatanpassning idag. Annars riskerar kostnaderna att bli väldigt höga i framtiden. Vi socialdemokrater vill därför stärka anslaget för klimatanpassning (1:10) med 100 miljoner kronor. Det innebär en fördubbling jämfört med regeringens budget.

Många kommuner saknar idag ekonomiska förutsättningar att genomföra nödvändiga renoveringar och uppgraderingar av reningsverk och andra va-anläggningar, vilket är avgörande för att hantera klimatförändringarnas effekter. Vi vill säkerställa att det finns fungerande va-system i hela landet. Därför vill vi se över förutsättningarna för investeringar och reinvesteringar i va-nätet och undanröja väsentliga hinder.

För att ytterligare minska belastningen på va-infrastrukturen vill vi driva på för ekodesign av vattenprodukter inom ramen för EU:s gröna omställning. Ekodesign kan bidra till att minska både vattenförbrukningen och energianvändningen. Detta är inte bara bra för miljön utan också för hushållens ekonomi, då det leder till lägre vatten- och energikostnader. Därför vill vi att Sverige ska verka för en sådan lagstiftning på EU-nivå.

Vi vill att rotavdraget reformeras så att de som väljer att genomföra energibesparande åtgärder får en högre subvention. Det kan till exempel handla om installation av bergvärme, vattenburen värme, installation av solceller, installation av dörr och fönster eller tilläggsisolering.

Med tätare städer och varmare väder blir det viktigare än någonsin att både bevara och öka grönskan. Ett sätt är att nyttja taken på byggnader bättre för elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Med grönytor och parker på byggnader, så kallade gröna tak, kan vi både ta emot större regnmängder och minska risken för översvämningar. Dessutom skapar vi gröna och trivsamma stadsmiljöer. Därför ser vi möjligheten att installera fler gröna tak på nya statliga byggnader.

Vi ser idag att stelbenta regler försvårar för nödvändiga klimatanpassningsåtgärder inom jordbruket, till exempel regler för vattenuttag och biotopskydd. För att lantbruket

ska klara torka, skyfall och andra extrema väder behöver regelverken bli mer flexibla. Därför ser vi möjligheten att utreda hur relevanta delar av lagstiftningen kan skapa bättre förutsättningar för klimatanpassning i jordbruket.

För att samhället ska fungera på ett säkert sätt även i framtiden är det nödvändigt att klimatsäkra strategisk infrastruktur och byggnader. Det är viktigt för att kunna upprätthålla samhällsviktiga tjänster, öka säkerheten för svenska folket och stabilisera ekonomin genom att på lång sikt minska de dyra kostnaderna för återuppbyggnad. Vi vill se över statens roll i arbetet med att skydda strategisk infrastruktur och byggnader mot klimatförändringar.

Försäkringsbranschen i Sverige har larmat om att försäkringarna för hus och fastigheter i vissa områden kan komma att bli extremt dyra eller helt sägas upp på grund av klimatförändringarnas extremväder. Nu riskerar folk som redan bor i dessa bostäder att inte ha råd eller helt bli av med sina hemförsäkringar. Det handlar om en halv miljon människor som riskerar att stå utan försäkring när deras hus och saker drabbas av olyckor de själva inte bär orsaken till.

Vi har till stor del byggt våra samhällen i en tid där man inte förutsåg klimatförändringar och extremväder. Då är det inte rimligt att lägga ansvaret på enskilda individer.

För att försäkringssystemet ska fortsätta att fungera även i riskdrabbade områden krävs att regeringen agerar. Flera europeiska länder har redan infört fungerande försäkringssystem, däribland Spanien, Frankrike, Norge och Storbritannien. I exempelvis Storbritannien har man sedan 2016 framgångsrikt lyckats hålla premierna i riskområden på samma nivåer som i övriga kommunen. Där har försäkringsbolagen skapat ett gemensamt återförsäkringsbolag för att sprida ut risken. Försäkringsbolagen betalar en årlig avgift till återförsäkringsbolaget som sedan täcker skador som uppstår vid översvämningar. Regeringen måste ta initiativ till att utreda möjligheterna att införa liknande system i Sverige som utgår från svenska förutsättningar.

Klimatanpassning har hittills inte fått tillräckligt fokus i den nationella klimatpolitiken. Vi vill stärka klimatanpassningens roll i Sveriges klimatarbete. Därför föreslår vi att klimatanpassning inkluderas i det klimatpolitiska ramverket. Det innebär också att arbetet löpande utvärderas av Klimatpolitiska rådet.

Slutligen har vi mycket kvar att lära och utveckla i vårt klimatanpassningsarbete. Vi vill därför se över förutsättningarna att öka insatserna för forskning, samordning och utvärdering. Forskning och innovation är avgörande för att utveckla kostnadseffektiva och långsiktiga lösningar. Det finns också många erfarenheter att hämta från länder som redan drabbats hårdare av klimatförändringar än Sverige.

Den gröna industriella revolutionen

Industrins omställning är en chans för Sverige att skapa jobb, tillväxt och stärka vår globala position. Samtidigt kan vi motverka det växande klimathotet och bidra till en rättvis omställning. Utvecklandet av klimatsmart industri och hållbara förädlingskedjor är därför en av våra viktigaste uppgifter de kommande åren. Här har Sverige alla förutsättningar att visa vägen. För att lyckas behövs en politik som driver fram nya tekniker, företag och jobb på rättvisa villkor.

Under den tidigare socialdemokratiska regeringen introducerade vi investeringsstöden Klimatklivet och Industriklivet för att främja övergången till en fossilfri industri.

Klimatklivet har beviljat stöd till över 27 000 åtgärder sedan starten 2015. Dessa förväntas minska utsläppen med 4 miljoner koldioxidekvivalenter (CO₂e) per år, varav 80 procent bedöms ha skett tack vare stödet från Klimatklivet. Stöd har bland annat delats ut till laddinfrastruktur, vätgasproduktion, cirkulära flöden, fossilfri värme och energi samt produktion av biogas och hållbara biodrivämnena.

Men SD-regeringen har visat en ryckighet i klimatpolitiken och skapat ett osäkert budgetläge som lett till oro hos både företag och myndigheter. Utan en långsiktig och trygg budget blir det svårt att planera större klimatåtgärder. Vi ser därför behov av mer säkra och förutsägbara förutsättningar för Klimatklivet.

Det finns också behov av att utveckla villkoren och ansökningarna för att ta del av Klimatklivets stöd. I dagsläget är stödet starkt kopplat till direkta utsläppsminskningar. Det medför att vissa långsiktiga åtgärder, som att förlänga livstiden för byggnader, infrastruktur och fordon, inte omfattas av stödet. Vi vill därför att beräkningarna för klimatnytta ska breddas till att ta hänsyn till fler faktorer än direkta utsläppsminskningar. Dessutom behöver ansökningsprocessen förenklas för små företag, så att fler kan bidra till klimatomställningen utan att det upplevs som krångligt.

Industriklivet har stöttat banbrytande projekt som Hybrits fossilfria stål och kemisk plaståtervinning i Stenungsund. Forskningsinstitutet Rise fick 350 miljoner under 2021–2022 för att stärka bioraffinaderier, vilket främjar övergången från fossilbaserade till förnybara lösningar inom flera sektorer. Totalt har 177 projekt beviljats stöd sedan Industriklivets start 2018.

Vi socialdemokrater vill bygga vidare på Industriklivet. Sverigebränslet, vår modell för inblandning av biodrivmedel, syftar till att skapa en ren, grön energi på hemmaplan för att kunna kombinera sänkta utsläpp med riktiga jobb, ekonomisk tillväxt och stabilitet i drivmedelspriserna. För att komma igång med Sverigebränslet och investeringar i en stark inhemsk biodrivsmedelindustri ser vi Industriklivet som en viktig möjliggörare.

Industriklivet har också en viktig roll i att driva på utfasningen av PFAS. Många industrier, exempelvis pappers-, plast- och textilindustri, använder fortfarande PFAS i sin produktion. Vi vill ta ett handslag med industrin för att systematiskt fasa ut PFAS inom alla användningsområden. Här ser vi Industriklivet som en möjliggörare för utveckling av PFAS-fria alternativ.

Rekordmånga industrier har visat intresse för Industriklivet, och ansökningsbeloppen har i flera fall överskridit miljardgränsen. Trots detta har regeringen valt att halvera anslaget jämfört med budgetpropositionen 2025. Medan regeringen minskar budgeten för Industriklivet vill vi istället vidareutveckla det och satsar därför 500 miljoner kronor mer än regeringen.

Regeringen motarbetar industrin genom att vägra långsiktiga förutsättningar. I årets budget meddelar de att systemet med gröna krediter kommer att tas bort. Det är ett system som ger förutsättningar för nya industrietableringar, omställning och fler jobb. Beslutet riskerar att slå undan benen för industrin och kosta Sverige dyrt. Vi anser att bemyndigandena för gröna krediter ska ligga kvar.

Det är mycket svårt att nå nettonollutsläpp enbart genom utsläppsminskningar av växthusgaser. Vi ser potentialen i teknik för koldioxidavskiljning för både lagring och användning. Därför vill vi främja bio-CCS och CCS för att minska atmosfärens koldioxidhalt och CCU för att exempelvis kunna använda koldioxiden som råvara i bränslen eller nya material.

Effektiva och snabba miljötillståndprocesser

Sverige ska ha högt satta miljömål för industriell verksamhet med välfungerande samråd med berörda intressen. Däremot är det besvärande att tillståndprocesserna många gånger drar ut på tiden och är svåra att förutse. Reformering av ramverken i form av lagstiftning och regelverk är en viktig del för att Sverige ska få bättre fungerande tillståndprocesser och därmed underlätta för ny industrialisering och förverkligandet av klimatomställningen.

Regeringen har föreslagit att en ny miljötillståndsmyndighet ska inrättas i juli 2027. Vi ser ett tydligt behov av att förändra tillståndprocesserna så att de blir snabbare och mer effektiva. Men det finns flera obesvarade frågor vad gäller regeringens förslag. Regeringen behöver ge svar på vilka förändringar i miljöbalken det skulle innebära, hur ett stegvist införande ska gå till, den lokala kännedomen säkerställas och vilka konsekvenser förslaget kommer att få för produktiviteten och tempot i den gröna omställningen under införandet.

Miljöprövningsutredningen (SOU 2022:33) har föreslagit att ändringstillstånd ska bli huvudregel så att fler verksamheter kan ändra sina tillstånd på ett lättare sätt. Idag är det en lämplighetsfråga i vilka fall ett ändringstillstånd ska kunna meddelas. Lämplighetsbedömningen är resurskrävande och i de flesta fall medges inte ändringstillstånd, vilket kan medföra att investeringar uteblir eller försenas. Trots detta föreslår regeringen att huvudregeln fortsatt ska vara att myndigheterna bedömer lämpligheten. Vi menar istället att det finns tillräckligt med underlag för att göra ändringstillstånd till huvudregel.

För att kunna möta framtidens behov av förnybar el är det avgörande att vi möjliggör för fler vindkraftsetableringar. Det förutsätter att kommunerna ges stärkta incitament för att medverka till utbyggd vindkraft och att eventuella invändningar mot etableringar inkommer tidigare i tillståndsprövningsprocessen. Ett tidigare lagd kommunalt ställningstagande skulle innebära en tydlig effektivisering och skapa förutsebarhet i tillståndsprövningen för vindkraft, utan att tumma på kommunens rätt till inflytande. Därför bör regeringen snarast genomföra förslaget om reformering av det kommunala vetot i proposition 2021/22:2010 som vi två gånger lagt fram för beslut i riksdagen men som avslagits av regeringen med stöd av Sverigedemokraterna. Därutöver behöver regeringen skyndsamt lägga fram förslagen i utredningen Värde av vinden (SOU 2023:18) om möjligheter att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av etableringarna.

För att Sverige ska kunna möta det växande behovet av kritiska metaller i klimatomställningen behöver vi effektivisera tillståndsprövningsprocesserna för gruvverksamhet med fortsatt hänsyn till skyddet av miljön. Avgörande delar i detta är att förenkla kontakterna mellan företag och myndigheter, att minska byråkratiska hinder och att införa ett snabbspår som underlättar utvinningen av strategiska jordartsmetaller. Även Miljöprövningsutredningens förslag om ändringstillstånd som huvudregel spelar en viktig roll för att fler verksamheter ska kunna ändra sina tillstånd på ett lättare sätt.

Gruvor eller andra industrier får inte försämra vattenkvaliteten i landet. Gruvbrytning i alunskiffer kan medföra försämrade vattenkvalitet och det är inget som vi vill riskera, inte när det gäller någon miljöpåverkande verksamhet.

Att ta bort det lokala inflytandet vid uranbrytning som regeringen föreslår riskerar att skapa onödiga konflikter för gruvdrift på ett generellt plan. Vi anser att det är nödvändigt med ett kommunalt inflytande i form av ett veto mot brytning av uran.

I Tyskland har man framgångsrikt infört lagstiftning som tar hänsyn till både gruvsektorns behov och skyddet av miljön. Detta system garanterar att företagen redan från början planerar för och finansierar den framtida restaureringen av de påverkade naturområdena. Med Tysklands framgångsrika modell som förebild bör Sverige överväga att anta liknande bestämmelser för att säkerställa ett hållbart och ansvarsfullt gruvdriftssystem.

Klimatdeklarationer

Bygg- och fastighetssektorn står för en betydande del av Sveriges klimatpåverkan. För att nå våra ambitiösa klimatmål krävs det att vi inte bara minskar utsläppen av växthusgaser utan även aktivt arbetar för att öka upptaget av koldioxid. Klimatdeklarationer för byggnader, som infördes den 1 januari 2022, är ett viktigt verktyg i detta arbete. Men vi kan och måste gå längre.

Vi föreslår därför att klimatdeklarationer för byggnader utvecklas och utökas för att inkludera åtgärder som aktivt bidrar till ökat koldioxidupptag. Detta kan ske genom att inkludera koldioxidupptagande material, såsom biobaserade material och innovativa material som koldioxidabsorberande betong. Vidare bör gröna tak och växtväggar inkluderas i klimatdeklarationerna, eftersom det bidrar till koldioxidupptag och förbättrad luftkvalitet.

Ett livscykelperspektiv med fokus på återvinning och återanvändning av material och metoder som minskar klimatpåverkan över byggnadens livscykel är också av stor vikt. Implementeringen och redovisningen av teknologier för koldioxidinfångning och lagring (CCS) i byggprocessen kan också spela en avgörande roll.

Kolinlagring

För att möta de växande klimatutmaningarna och bidra till Sveriges omställning till ett fossilfritt samhälle, är det avgörande att vi fokuserar på att både minska utsläppen och öka kolinlagringen. Detta kan uppnås genom att implementera en rad hållbara metoder och åtgärder som främjar både miljövärden och ekonomisk tillväxt.

Ett av de viktigaste stegen är att utveckla verktyg för att mäta kolinlagring vid exploatering av mark. Regeringen bör uppdraga åt SLU, Boverket, Naturvårdsverket och Trafikverket att skapa standardiserade metoder för att bedöma effekterna av markanvändningsförändringar på nettoupptaget av koldioxid. Dessa verktyg ska kunna användas i miljökonsekvensbedömningar och inkluderas i klimatdeklarationer för nya byggnader.

Våtmarker spelar en avgörande roll i att lagra kol, men när de dräneras för att användas till jordbruk eller byggnation frigörs stora mängder koldioxid. Vi vill därför se en intensifiering av arbetet med att återvåta våtmarker.

Vid eventuell exploatering på våtmark måste större hänsyn tas till miljö och klimat. Det är avgörande för att kunna minska utsläppen av växthusgaser och bevara de ekosystemtjänster som våtmarker tillhandahåller. Enligt Statistiska centralbyrån är exploateringen påverkan på omkringliggande torvmark nästan lika stor som den yta Sverige årligen återväter. Detta innebär att framstegen med återvätning riskerar att

undermineras om inte tillräcklig miljöhänsyn tas vid eventuell exploatering. För att minimera klimatpåverkan och skydda våtmarkernas ekosystemfunktioner bör alternativa metoder övervägas.

En annan effektiv metod för att öka kolinlagringen är att främja byggande i trä. Träprodukter lagrar kol under hela sin livstid, vilket bidrar till att minska koldioxid-nivåerna i atmosfären. Regeringen bör uppmuntra ökat byggande i trä genom att inkludera redovisning av mängden kol i långlivade byggprodukter i klimatdeklarationer. Genom att öka efterfrågan på träprodukter kan vi inte bara öka kolinlagringen utan också stödja en hållbar och cirkulär byggindustri. Exempelvis kan en ökning från 10 till 50 procent av flerbostadshus byggda i trä öka inlagringen med 40 000–60 000 ton CO₂ till 2045.

Enligt den nuvarande LULUCF-förordningen förväntas Sverige öka sin kolsänka i skog och mark mest i hela unionen. Tillväxten som EU-kommissionen baserade sitt förslag på motsvarar däremot inte den låga tillväxt vi ser idag till följd av klimatförändringarna. Att tillverka produkter av trä bidrar inte bara till kolinlagring, utan minskar sannolikt även användningen av fossila råvaror eller skog från andra världsdelar. IPCC:s rapport om markanvändning visar att ett hållbart skogsbruk kan bibehålla skogens förmåga att binda mer koldioxid än vad den avger. Därför anser vi att Sverige tydligare bör lyfta fram gentemot EU hur ett hållbart skogsbruk bidrar till kolinlagring och till att minska utsläppen genom att ersätta fossila material och bränslen med skogliga råvaror.

Omställningen av den svenska fordonsflottan

Våra transporter har en avgörande påverkan på klimatet. Nästan en tredjedel av landets totala utsläpp orsakas av inrikes transporter, och huvuddelen kommer från vägtrafiken. För att klara klimatet är det därför avgörande att vi fokuserar på att ställa om till en fordonsflotta som inte är beroende av fossila bränslen.

Omställningen ställer krav på både en snabbare elektrifiering och en övergång till hållbara drivmedel. Båda delarna behövs för att ställa om på ett hållbart och effektivt sätt.

Fler fossildrivna bilar behöver ersättas med elbilar. En förutsättning är att alla svenskar, oavsett var de bor, ska ha möjlighet att ladda sin bil på ett smidigt sätt. Så ser det tyvärr inte ut idag. Därför ser vi behov av stärkta satsningar på laddinfrastruktur i hela landet.

Elbilen är billigare att både köra och underhålla än bensin- och diesebilarna, men jämförelsevis dyr att köpa. Hittills har därför köp och leasing av elbil bara varit möjligt för personer med höga inkomster. Det är uppenbart att elbilarna behöver bli tillgängliga för fler för att skynda på omställningen. Vi socialdemokrater vill därför öppna för ett system med stöd till elbilsleasing som gör att fler får möjlighet att dra nytta av elbilens fördelar, också folk med vanliga inkomster som bor på gles- eller landsbygd.

Vi har länge arbetat med förslaget om en riktad elbilspremie. Därefter har regeringen presenterat ett liknande system. Det är förstås positivt att regeringen nu följer efter. Problemet är att regeringen halverar budgeten för 2026 och skjuter insatserna på framtiden. Ju senare vi ställer om, desto större blir smällen av dyrare bensin och diesel när EU:s nya klimatkrav införs 2027. Dessutom blir det tuffare att klara klimatkrisen. Vi

måste göra jobbet nu. Därför vill vi socialdemokrater lägga 100 miljoner kronor ytterligare jämfört med regeringens förslag under anslag 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden. Med denna förstärkning skulle den nödvändiga omställningen av fordonsflottan till fossilfria alternativ kunna accelereras.

Att fasa ut fossila drivmedel och ersätta dem med hållbara biodrivmedel från avfall och restprodukter i exempelvis skog och jordbruk är också en viktig del av omställningen. För att stärka den inhemska produktionen av förnybara biodrivmedel behöver kraven på biodrivmedelsinblandning vara förutsebara och stabila över tid. En stark inhemsk biodrivmedelsindustri skapar inte bara jobb och tillväxt, utan det minskar också vårt beroende av skurkstater, skyddar oss mot svängningar i oljepriset och stärker vår beredskap.

Tyvärr har SD-regeringen svängt fram och tillbaka i denna viktiga fråga. SD-regeringen gick till val på att kraftigt sänka reduktionsplikten för bensin och diesel. Från och med 2024 sänkte de reduktionsplikten till 6 procent. Men inför budgeten 2025 ändrade de ståndpunkt och föreslog i stället en höjning av reduktionsplikten till 10 procent inklusive el från laddstolpar.

Denna brist på långsiktighet slår hårt mot svenska biodrivmedelsproducenter som blir mindre villiga att investera när förutsättningarna ändras. Det skapar också osäkerhet för vanligt folk som får svårt att planera sin ekonomi i den kostnadskris vi befinner oss i.

För att skapa en långsiktig och hållbar inblandning av biodrivmedel har vi sedan länge föreslagit en modell som vi kallar Sverigebränslet. Med Sverigebränslet skapar vi goda förutsättningar att bygga upp en stark biodrivmedelsindustri på hemmaplan, vilket gör att vi kan kombinera sänkta utsläpp med jobb, tillväxt och stabilitet i drivmedelspriserna.

Sverigebränslet innebär en stabil basinblandning av biodrivmedel. Vi vill se en basinblandning på 19,3 procent för diesel och 10,0 procent för bensin. För att hålla priserna stabila vill vi att en del av Sverigebränslet ska vara en så kallad tilläggsinblandning som kan variera mer över tid och utifrån prisbilden. Därmed kan vi öka eller minska tilläggsinblandningen beroende på omvärldsläget.

Med vårt förslag skulle vi ha haft goda förutsättningar att nå EU:s utsläppsmål till 2030. Tyvärr har vi förlorat fyra viktiga år. Sverige befinner sig på en sämre position idag än när SD-regeringen tog över. Regeringen bedriver en politik som ökar utsläppen och misslyckas med klimatmålen. SD-regeringen kommer att lämna efter sig en rejäl springnota.

Vi föreslår att Sverige går över från MK1 till den europeiska dieselstandard (MK3) som kan hantera större inblandning av biobränsle och ger drivmedelsbolagen större utbud av leverantörer. Det skulle göra att drivmedel som säljs i Sverige i större utsträckning kan inhandlas på en europeisk marknad och vice versa, vilket kan ha en prisdämpande effekt.

För att säkerställa att omställningen sker på ett rättvist sätt behöver de som är i behov av bilen för att klara vardagen, som exempelvis boende i gles- och landsbygd, få träffsäker kompensation. När SD-regeringen har sänkt bränsleskatten har vi därför istället föreslagit en tankrabatt som konkret innebär att den som äger en bil får en direkt utbetalning som inte riskerar att ätas upp av fluktuationer i världsmarknadspriset på olja eller för att bränslebolagen skär emellan.

Regeringen har tillsatt en styrmedelsutredning som i maj 2026 ska ta fram förslag på vilka styrmedel som krävs för att Sverige på ett effektivt sätt ska klara sina

klimatåtaganden nationellt och i EU. Vi vill inte föregå den pågående utredningen utan kommer att ta ställning till eventuella justeringar i förslaget eller ytterligare åtgärder i samband med att utredningen redovisat sitt uppdrag.

Regeringens agerande, där åtgärder skjuts på framtiden och utsläppen ökar, riskerar att driva upp drivmedelspriserna framöver genom att vi får ett relativt större åtagande när utsläppsminskningar flyttas fram. EU:s nya utsläppshandelssystem ETS2, som införs den 1 januari 2027, väntas driva upp drivmedelspriserna kraftigt. Med systemet kommer fossila bränslen att bli dyrare, och biodrivmedel relativt sett billigare. Vårt förslag om Sverigebränslet och tankrabatten är åtgärder som kan införas här och nu för att minska klimatutsläppen och kompensera boende i glesbygd och på landsbygden. Nu krävs att regeringen agerar.

Skattebefrielserna för biogas och biodrivmedel har varit centrala för investeringar i svensk produktion och även användning av hållbara drivmedel. När EU:s tribunal upphävde den svenska skattebefrielsen för biogas 2022 ledde det till ökade kostnader för åkerier som ställt om och även för kollektivtrafiken i många regioner. Regeringen valde att avvakta istället för att agera snabbt och kraftfullt, vilket försvårade ytterligare för branschen. Nu är skattebefrielsen tillbaka, men för att branschen ska våga satsa behövs förutsättningar som är stabila över tid. Vi vill därför se att regeringen fortsätter Sveriges påverkansarbete mot EU för att skattebefrielserna för biogas och biodrivmedel förlängs för att skapa stabilitet och förutsebarhet.

När det kommer till arbetsmaskiner och deras roll inom skogsbruk, jordbruk och byggindustri, står det klart för oss att dessa sektorer är ryggraden i den svenska ekonomin. Därför bör vi säkerställa att dessa sektorer också har möjlighet att anamma hållbar praxis och ställa om genom en klimatpremie.

Att stärka Sveriges position som ett föregångsland för utvecklingen och användningen av fossilfritt flyg är avgörande för att möta de klimatutmaningar vi står inför. I vårt avlånga land är flyget en viktig länk som binder ihop våra regioner. För många är flyget det mest effektiva kollektiva resandet. Men det är avgörande att flyget ställer om från fossilt till förnybart. Vi verkar därför för en övergång till mer hållbara bränslen till flyget.

Sverige har även goda möjligheter att leda elektrifieringen av inrikesflyget inom EU. Genom en tydlig satsning på fossilfritt flyg kan vi både bidra till att reducera utsläppen från transportsektorn och stärka vår konkurrenskraft på den internationella arenan. Svenskt biobränsle och framtagandet av nya hållbara flygbränslen bör utvecklas här där kunskaper finns, vilket kan leda till nya arbetstillfällen. Därför behöver regeringen ta fram en nationell strategi för förnybara drivmedel inom luftfarten.

Även sjöfarten måste ställa om för att minska sina utsläpp. Sjöfartens fossila beroende behöver minska och ersättas mot förnybara alternativ. Att sjöfarten från och med år 2024 gradvis inkluderas i EU:s utsläppshandelssystem är en viktig del för att skynda på detta skifte. De ökande kostnaderna som följer med att sjöfarten behöver börja betala för sina utsläpp ger incitament att styra om mot mer hållbara alternativ. Samtidigt införs ett krav på att fartyg inom Europa successivt ska inkludera fossilfria bränslen från år 2025. Denna kvotplikt driver på för ökad produktion av förnybara bränslen och skapar förutsättningar för en snabbare omställning.

En giftfri miljö

Vi socialdemokrater vill skapa en giftfri miljö. Att sträva efter en giftfri miljö är viktigt för att bevara sunda ekosystem och biologisk mångfald. Det är också viktigt för att motverka hälsoproblem så som andningssvårigheter, cancer och hormonstörningar. Föroreningar leder till stora kostnader för sjukvård och miljöåterställning på sikt.

Därför ska vi driva på med full kraft för att skärpa EU:s kemikalielagar. Ett särskilt fokus ska ligga på att förbjuda och fasa ut hormonstörande så kallade PFAS i hela EU. Vi ska samtidigt införa nödvändiga förbud mot farliga kemikalier på hemmaplan.

Sverige bör aktivt verka för en lagstiftning där miljön och människor skyddas från skadeverkningar av hormonstörande ämnen. Nya kemikalier ska bara tillåtas om de är bevisat ofarliga, och befintliga kemikalier ska bytas ut mot mindre farliga alternativ.

Vi är nu i ett kritiskt läge när EU:s kemikaliestrategi ska implementeras. Strategin innebär en ambition att minska farliga kemikaliers påverkan på människor och miljön. Flera av förslagen är sådana som vi socialdemokrater har drivit under många år. Det handlar bland annat om att ersätta och minimera farliga ämnen och fasa ut de mest skadliga kemikalierna från användning som inte är nödvändiga för samhället, inklusive högfluorerade ämnen (PFAS). Vi vill därför betona vikten av en skyndsam implementering av EU:s strategi.

På en global marknad är det avgörande att hela världen samarbetar för att fasa ut skadliga kemikalier. Därför vill vi se en internationell expertpanel för kemikalier, liknande det arbete som sker på EU-nivå.

Näthandeln ger nya utmaningar när det gäller kontrollen av kemikalier i varor. Vi vill ge Kemikalieinspektionen utvidgade möjligheter att kontrollera produkter, inte minst de som importeras, så att de inte innehåller förbjudna kemikalier. Konsumenter ska kunna lita på att alla varor på den svenska marknaden är säkra att använda.

Ultra fast fashion-företag slår ut seriösa företag genom att utnyttja kryphål i regelverken och dumpa lågkvalitativa och ibland rent skadliga varor på EU:s marknad. Vi vill täppa till kryphålen i Sveriges och EU:s regelverk genom att säkerställa att samtliga företag som säljer varor i EU också omfattas av all produktsäkerhets- och miljölagstiftning, och sanktionerna som följer vid brott mot dessa.

PFAS är svårnedbrytbara kemikalier som hotar både människors hälsa och miljön. Vi utsätts för PFAS nästan överallt, till och med genom dricksvatten, mat, kläder och andra produkter vi använder i vår vardag. Därför vill vi arbeta systematiskt för att fasa ut PFAS inom alla användningsområden i dialog med industrin för att åstadkomma ett nationellt totalförbud mot PFAS-kemikalier så snart det är möjligt.

PFAS-förorenade områden är ett växande problem i vårt samhälle. Idag finns närmare 90 000 identifierade områden där marken är förorenad av miljögifter, varav en stor del kan vara förorenad av PFAS. Naturvårdsverket varnar för att dessa områden är en av de största källorna till fortsatt spridning till vårt dricksvatten. Det är av största vikt att dessa områden tas om hand.

För en effektiv och rättvis ansvarsfördelning är det viktigt att säkerställa att principen om att förorenaren betalar efterlevs. Vi vill därför tillsätta en utredning som ser över hur vi på bästa och snabbast möjliga sätt säkerställer detta.

För att påskynda sanering och bättre ta vara på de medel som avsätts behöver innovation och utveckling av nya saneringsmetoder stimuleras. Regeringen bör därför ta initiativ till sådana åtgärder.

Cirkulär ekonomi

Sverige står inför betydande miljö- och klimatutmaningar som kräver omedelbara och effektiva åtgärder. En viktig del är att bättre nyttja våra utvunna resurser. Idag har vi i hög grad en linjär ekonomi, där resurser används och sedan kastas bort. Denna utveckling måste vi bryta. Genom att så snabbt som möjligt övergå till en cirkulär ekonomi, där resurser används på ett hållbart och effektivt sätt, kan vi bättre möta klimatutmaningarna och uppnå våra klimatmål. Dessutom skapar vi jobb, innovation och tillväxt i Sverige.

Ett första steg för en mer effektiv resurshantering är att förebygga att avfall överhuvudtaget uppstår. För att uppnå detta behöver vi uppmuntra företag att ta fram resurssnåla produkter som är lätta att återanvända och återvinna. Det förutsätter en tydlig ansvarsfördelning genom hela livscykeln. I förlängningen måste alla företag ta fram produkter som är resurssnåla, lätta att återanvända och återvinna. På så sätt kan vi minska mängden avfall och samtidigt skapa rättvisa konkurrensvillkor för företagen.

På flera områden behöver befintlig ansvarsfördelning bli bredare och tydligare. Det gäller inte minst elektronik, textilier, byggprodukter och förpackningar.

Elektronikavfall har allra störst påverkan på klimatet med mobiltelefoner i topp. Vi föreslår därför ett utökat producentansvar för en ökad insamling. Därmed kan vi skapa en marknad för i första hand återanvändning och sedan återvinning.

Inom textilområdet produceras ständigt nya kollektioner som kort därefter slängs bort. Sedan årsskiftet gäller nya EU-regler som ställer krav på att textilavfall ska samlas in separat och inte längre slängas i hushållssoporna. Det är ett viktigt steg mot mer återvinning och återanvändning. Men just nu finns ett glapp mellan utsorteringskrav och producentansvar i EU som innebär att de som sätter textilier på marknaden i dagsläget inte bär något ansvar för att textilierna ska tas om hand. Det har skapat en akut situation för landets kommuner, biståndsorganisationer och second hand-butiker som svämmats över av gamla textilier som de saknar kapacitet att hantera.

Nya EU-regler för ett gemensamt producentansvar i EU väntas vara på plats 2028. Vi välkomnar detta och ser behov av att reglerna utformas för att främja innovation, hållbara affärsmodeller och utveckling av ny teknik. Men vi har inte råd att vänta på EU. För att bygga upp den infrastruktur som krävs för insamling, sortering och materialåtervinning måste glappet mellan insamlingskrav och producentansvar snabbt täppas igen. Regeringen måste därför skyndsamt införa ett producentansvar för textilavfall i Sverige. Det är också viktigt att reglerna utformas för att främja innovation, hållbara affärsmodeller och utveckling av ny teknik. Vidare bör regeringen samla kommuner, företag, välgörenhetsorganisationer och civilsamhället och ta initiativ till en gemensam nationell plan för textilåtervinning. Det behövs också en tydligare vägledning till både kommuner och ideella organisationer som nu bär ansvaret utan tillräckligt stöd.

Bygg- och fastighetssektorn har en betydande inverkan på miljön, från materialhantering till energiförbrukning. Producentansvaret som idag finns på verksamhetsavfall måste tydliggöras, utvecklas och styras mer mot återvinning och återanvändning. Det behöver finnas tydliga incitament för företag som tillverkar eller erbjuder tjänster som sätter byggprodukter och emballage på marknaden.

Producentansvaret för förpackningar är en viktig drivkraft för att styra mot mer cirkulära lösningar. Därför är det självklart att alla förpackningar, även om de har slängts, ska fortsätta att vara en del av producentansvaret.

Idag finns även problem med att ett antal producenter inte betalar förpackningsavgift, trots att de har producentansvar. Det leder till uteblivna avgifter och innebär att sköt-samma producenter tvingas betala för friåkarnas andel. För en rättvis och effektiv återvinning behöver vi säkerställa att alla som sätter förpackningar på marknaden också betalar en förpackningsavgift.

Fler styrmedel behövs för att stärka företagens drivkrafter att återvinna sitt avfall och sedan återbruka materialet. I återvinningen ska avfallet i första hand upparbetas till produkter eller material. Endast i de fall där det inte är möjligt ska avfallet återvinnas till energi. För att öka andelen återbrukade material vill vi se över möjligheterna att införa en kvotplikt och stimulanser på återvunnet material vid upphandling av nybyggnation. Att inkludera användningen av återbrukade material i byggreglerna är också ett steg vi ser som nödvändigt för att främja hållbart byggande och därför finns det ett behov av att se över befintliga regelverk. Vidare tillsatte den socialdemokratiska regeringen en kommitté för att utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Utredningen, Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi (SOU 2024:67), är ett steg på vägen för att kunna utveckla styrmedel som på ett betydande och samhällsekonomiskt effektivt sätt kan främja en sådan omställning.

För att klara omställningen till en cirkulär ekonomi behöver vi främja det cirkulära istället för det linjära. Idag definieras avfall på ett sätt som ofta gör det svårare att använda resurser på ett effektivt sätt. Vi vill därför se över definitionen av avfall för att lättare kunna få avfall att återbrukas och återvinnas. Vid en framtida översyn av skattesystemet måste vi också ta hänsyn till övergången från ett linjärt synsätt till ett cirkulärt.

Regelverken behöver stärkas för att i tid nå en cirkulär ekonomi. En viktig del i omställningen är att förlänga livslängden för det vi producerar. Att tillverka produkter som inte ska hålla för länge och som inte ska gå att reparera går rakt emot ett effektivt resursutnyttjande. Därför ser vi socialdemokrater positivt på den nya EU-förordningen om ekodesign för hållbara produkter för att säkerställa att produkter tillverkas med lång livslängd och goda reparationsmöjligheter. Vidare behöver vi regler som ger branschen förutsättningar att investera i avancerade återvinningsanläggningar för att stödja övergången till cirkulär ekonomi. Vi vill se över hur vi kan utforma regelverk som främjar innovation, nya affärsmodeller och teknikutveckling hos företagen.

Med den offentliga sektorns storlek utgör den offentliga upphandlingen ett viktigt verktyg i omställningen. Vi behöver säkerställa att statliga och kommunala upphandlingar prioriterar giftfria, fossilfria och cirkulära lösningar, i linje med den klimat-politiska handlingsplanen och strategin för cirkulär ekonomi. Ett konkret exempel är att uppdatera riktlinjerna för offentlig upphandling för att främja återvinning och återanvändning av produkter och tjänster.

En grundläggande förutsättning för att kunna ställa om är att stärka kunskapen om cirkulär ekonomi. Att öka medvetenheten om materialflöden i samhället och fördelarna med cirkulära flöden är av stor vikt för att förstå vilka möjligheter och risker som finns med befintliga resurser och hur de används. Vi socialdemokrater ser positivt på möjligheten att integrera utbildning om hållbarhet och cirkulär ekonomi i skolor och högre utbildningar. Vidare finns behov av mer forskning och utveckling inom cirkulär ekonomi för att utveckla nya tekniker och öka kunskapen om hur material kan återanvändas och återvinnas på bästa sätt. Genom samarbetsprogram där akademi, industri och offentlig sektor får dela kunskap och idéer kan vi utveckla nytänkande

åtgärder. Dessa samarbeten behövs för att påskynda nya cirkulära lösningar som bidrar till ett hållbart samhälle.

Miljöbrott och den organiserade brottsligheten

Miljöbrotten är ett växande problem i vårt samhälle som kan få allvarliga följder för både miljön och människors hälsa. Dessa brott kan leda till allt från ödeläggande bränder till skadliga utsläpp. Det vanligaste motivet är pengar. Forskning och polisens rapporter indikerar en stark koppling mellan miljöbrott och större brottsnätverk. Alltför många miljöbrott förblir olösta och de påföljder som finns idag är otillräckliga. Ofta är det skattebetalarna som får stå för kostnaden för dessa brott, som när myndigheter och kommuner måste hantera stora mängder illegal dumpning. För att komma åt miljöbrotten och den organiserade brottsligheten krävs därför åtgärder som ökar möjligheterna att upptäcka miljöbrottslighet och minska den ekonomiska förtjänsten.

Tillsynen av avfallshantering spelar en viktig roll för att säkerställa att vårt avfall hanteras på ett ansvarsfullt sätt. För att kunna upptäcka och stoppa oseriösa aktörer som bedriver illegal avfallshantering behöver den uppsökande tillsynen prioriteras. Det är avgörande för att i ett tidigt skede upptäcka och agera mot verksamheter som begår miljöbrott. Vi ser också möjligheter att stärka miljötillsynen. Genom att förstärka och skärpa tillsynen kan vi komma till rätta med den illegala avfallshanteringen.

En viktig del i att stoppa oseriösa aktörer på marknaden är att följa upp de transaktioner som gjorts. Det utförs enkelt när avfallen betalas digitalt men är betydligt svårare vid köp med kontanter. Vi anser att kontantförbud vid handel med järn- och metallskrot är en viktig åtgärd. Att enbart tillåta digitala betalningar skulle göra det enklare att kontrollera misstänkt avfallshantering. Dessutom skulle det försvåra för den organiserade brottsligheten.

Idag är straffen för grova miljöbrott relativt låga i relation till den omfattande skada dessa brott kan orsaka på vår miljö, vår hälsa och vårt samhälle. För att effektivt motverka och avskräcka från miljöbrott bör vi se över möjligheten att införa brottsrubriceringen ”synnerligen grovt miljöbrott”.

Vi vill också skärpa det internationella samarbetet mot miljöbrott. Det är nödvändigt att öka de internationella juridiska möjligheterna att utkräva ansvar och säkerställa att storskalig miljöförstörelse kriminaliseras.

Rent hav och rent vatten

Sveriges hav och vatten står inför avsevärda problem och det är en prioritering för oss att vända utvecklingen. Överfiske, övergödning, miljögifter och plastskräp försämrar havsmiljön och stör den biologiska mångfalden. I sjöar och vattendrag hotas vattenkvaliteten av ämnen som är svåra att bryta ned. För att vända utvecklingen behövs kraftfulla åtgärder som bidrar till ett friskt hav och vatten.

Övergödning är en bidragande orsak till den kritiska situationen vi ser i Östersjön idag. Utsläpp av kväve och fosfor försämrar livsmiljön för fiskarna. Dessutom bidrar den till ökad algblomning. För att vända utvecklingen behöver vi minska utsläppen till havet och samtidigt öka cirkulariteten i näringsämnena i jordbruket. Som en del i detta

arbete vill vi utreda införandet av en kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Vi ser också betydelsen av att Sverige ska driva på för en bättre havsmiljö i EU och andra internationella sammanhang.

En stor del andel av våra sjöar och vattendrag är drabbade av försurning. Den kontinuerliga kalkningen av försurade sjöar och vattendrag har därför varit avgörande för att fungerande ekosystem har kunnat återskapas och fiskbestånden återhämtat sig. Regeringens nedskärningar i anslaget till kalkning har lett till att budgeten inte räckt till för att täcka behoven. Flera årtionden av naturvårdsarbete riskerar nu att kastas bort. Vi socialdemokrater kräver därför att regeringen säkerställer att den nödvändiga kalkningen av försurade sjöar och vattendrag kan fortsätta.

Invasiva främmande arter hotar också våra havs- och vattenmiljöer. Regeringen har skurit ned anslaget för att bekämpa spridningen av dessa arter med 80 procent, från 50 till 10 miljoner kronor. Det har fått förödande konsekvenser för länsstyrelserna som nu larmar om att det hotar hela deras bekämpningsarbete. För att arbetet ska ge resultat måste det vara långsiktigt. Då fungerar det inte att kraftigt skära ned anslaget som regeringen gjort. Det blir bara dyrare och svårare i framtiden.

Vi vill se en ökning av anslaget till åtgärder för havs- och vattenmiljö med 35 miljoner kronor för att bland annat återställa medlen till bekämpning av invasiva främmande arter i våra hav och vatten.

Avsiktlig felrapportering av fiskefångster underminerar våra ansträngningar för ett hållbart fiske. Därför vill vi skärpa kontrollerna och straffen vid avsiktlig felrapportering. Dessutom vill vi komma åt fusket genom att införa kamerabevakning på fiskefartygen i kombination med fler fysiska besök från kontrollmyndigheten. Med skarpare och mer effektiv fiskerikontroll kan vi få bukt med det illegala fisket.

Plastnedskräpningen, särskilt i våra hav, är en av vår tids mest pressande miljöutmaningar. Detta problem har förvärrats av den globala ökningen av engångsplastprodukter. Genom att minska användningen av fossil plast och öka återanvändningen och återvinningen kan vi begränsa spridningen av plastutsläpp.

För att säkra den biologiska mångfalden behöver vi skydda våra sjöar och hav från försurning och skadliga ämnen som gifter och plast. Samtidigt ser vi behovet av att upprätthålla en balans mellan strikta miljökrav och att ge småskalig vattenkraft en chans att utvecklas.

Vi står inför en rad utmaningar relaterade till vår dricksvattenförsörjning. Klimatkrisen är en stor utmaning som väntas öka risken för förorenat dricksvatten. För oss socialdemokrater är det av största vikt att trygga en säker dricksvattenförsörjning.

Vi har åstadkommit viktiga framsteg i EU när det kommer till vattenfrågorna. Ett exempel är EU:s ramdirektiv för vatten. Nu måste Sverige leva upp till dessa krav på god ekologisk och kemisk status i våra vattenmiljöer. Vi anser också att dricksvattnet och våra dricksvattentäkter måste få ett starkare lagligt skydd.

En annan utmaning är att förbättra reningen av vårt avloppsvatten för att minska utsläppen av övergödande ämnen. I dag är inte minst läkemedelsrester i avloppsvatten ett växande problem. För att förbättra reningen av vårt avloppsvatten är en viktig del att snabbt implementera EU:s nya avloppsdirektiv.

Naturvård och biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden minskar i allt snabbare takt. Det är en mycket oroande utveckling eftersom den är en grundförutsättning för att vi ska ha tillgång till ren luft, friskt vatten, livsmedelsberedskap och motståndskraft för klimatförändringarna.

Förstörelse av livsmiljöer och fragmentering är två betydande orsaker till hotet mot den biologiska mångfalden. Enligt FN är krisen för den biologiska mångfalden så allvarlig att den hotar mänsklighetens tillgång på mat, ren luft och vatten. För att rädda den biologiska mångfalden är förekomsten av sammanlänkade skyddade naturområden helt avgörande. När klimatet förändras i ett område blir det enklare för arter att förflytta sig till nya lämpliga livsmiljöer i ett annat område. Utan sammanlänkad natur blir klimatförändringar ett allt större hot mot djur och växters överlevnad.

Med klimatförändringar som påverkar våra ekosystem och vår biologiska mångfald i snabb takt behöver vi mer än någonsin en robust, långsiktig och sammanhängande övervakning av våra naturområden. Den är avgörande för att ge beslutsfattare relevanta underlag och kunna följa upp om miljöpolitiken ger önskade resultat. Det är därför olyckligt att regeringen har valt en ryckig och kortsiktig finansiering.

Vi behöver också ha förutsättningar att begränsa massförekomsten av över-
svämningsmyggor. Besvären med översvämningsmyggor gör det svårt att både bo och verka i vissa områden. Vi socialdemokrater tar myggproblemet på allvar och understryker vikten av att myggbekämpningen får tillräckliga resurser.

Den ökande spridningen av invasiva främmande arter riskerar att orsaka allvarliga konsekvenser för våra ekosystem. Det är därför av stor vikt att stärka arbetet för bekämpningen av dessa. Vi behöver öka medvetenheten om invasiva arter i samhället för att kunna vidta rätt åtgärder. Dessutom vill vi utöka beteckningen över invasiva arter för att kunna begränsa de skador som nya främmande arter riskerar att orsaka. Ett exempel på en sådan art är stenmården som genom människan spridit sig till den svenska naturen. Regeringen har tyvärr gjort kraftiga nedskärningar i budgeten för detta arbete. De tog till och med bort budgeten helt för 2023. Forskningen pekar på just den nollade budgeten som en orsak till den ökade spridningen. Det är förlorad tid som gör det dyrare att ta ikapp längre fram.

Vi är mycket bekymrade över de konsekvenser som regeringens drastiska nedskärningar i miljöbudgeten leder till för vår naturvård. Naturvården är avgörande för att skydda våra naturområden, arter och ekosystem som står inför allt större hot. Välmående ekosystem kan också bättre stå emot klimatförändringarna och absorbera mer koldioxid. Dessutom är naturvårdande skötsel viktigt för att främja friluftsliv och skapa nya jobbtillfällen. Men med SD-regeringens nedskärningar riskerar vårt rika friluftsliv att kraftigt försämrast.

SD-regeringens otillräckliga finansiering av naturvård har lett till svåra prioriteringar inom områden som skötsel av naturreservat och nationalparker, underhåll av vandringsleder, verksamhet vid naturum, åtgärdsprogram för hotade arter samt lokala och kommunala naturvårdsprojekt. Dessutom påverkas rovdjursinventeringar och vilt- och rovdjursförvaltning av nedskärningarna. De nästan halverade budgeten 2023 jämfört med 2022. Därefter har de lagt tillbaka bråkdelar av vad de skurit ner och kallat detta för ”satsning”. Under 2024 larmade Riksrevisionen om att skötseln av Sveriges mest värdefulla naturområden är eftersatt, vilket ytterligare visar på allvaret i situationen. Vi socialdemokrater kan inte nog betona vikten av att säkerställa skötsel och skydd av

värdefull natur. Därför föreslår vi att skötsel av värdefull natur förstärks med 100 miljoner kronor jämfört med regeringens föreslagna nivåer.

En annan viktig del i att förbättra den biologiska mångfalden är att stärka skyddet av värdefull natur. Det gäller inte minst skogen. Därför är det under all kritik att SD-regeringen kraftigt skurit ner på budgeten för ersättning till skogs- och markägare med nästan 70 % under den här mandatperioden. Många skogsägare väntar nu på ersättning. Vi ser det som självklart att stödja privata skogsägare vid formellt skydd av skog. Just därför vill vi höja anslaget med 300 miljoner kronor mer än regeringen.

Förbättrat strandskydd och värnad allemansrätt

Allemansrätten är bland det svenskaste vi har och säkerställer att alla människor har möjlighet att vistas ute i naturen. Det stärker såväl demokrati som hälsa och välbefinnande. Skog, vatten, öppna landskap och fjäll är också viktiga delar av vårt kulturarv. Men med ökad privatisering och inhägnad av naturen riskerar allemansrätten att urholkas. Bristande kunskap är ett annat hot som kan leda till oavsiktliga överträdelser som skadar miljön eller konflikter mellan markägare och allmänheten. För att värna allemansrätten vill vi öka kunskapen om allemansrätten genom information och kommunikation.

För att värna både strandskyddet och landsbygdens utvecklingsmöjligheter vill vi socialdemokrater differentiera reglerna kring strandskydd efter landets varierande tillgång till sjöar och stränder, liksom efter befolkningstäthet och exploateringstryck. I tätbefolkade områden måste strandskyddet vara starkare än idag. I glesbefolkade områden måste möjligheterna att bygga strandnära utökas. Hänsyn måste tas till de risker som finns med strandnära bygge, inte minst i klimatförändringarnas spår.

Mot denna bakgrund ser vi stora farhågor med den strandskyddsutredning (dir. 2025:59) som SD-regeringen tillsatte i juni 2025. Utredningsuppdraget ser ut att bana väg för att privatisera våra stränder. Det utgör ett direkt hot mot allemansrätten och ökar utsattheten för översvämningar.

Under den tidigare socialdemokratiska regeringen presenterade vi ett förslag som både värnade allemansrätten och gav landsbygden möjlighet att utvecklas. Förslaget möjliggjorde strandnära bostäder och företagande på landsbygden, samtidigt som vi stärkte skyddet där trycket är högt, exempelvis i storstäder och områden med höga naturvärden.

Vi hade kunnat införa ett fungerande strandskydd redan sommaren 2022. Men det röstade SD-regeringen nej till.

Åsa Westlund (S)

Johan Löfstrand (S)

Malin Larsson (S)

Tomas Kronståhl (S)

Jytte Guteland (S)

Sofia Skönnbrink (S)

